

Rzeszów, dnia kwietnia 2011 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie**

**Pan
Narcyz Piórecki
Dyrektor Arboretum
i Zakładu Fizjografii
w Bolestraszcach**

LRZ - 4112-10-01/2010
S/10/015

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o *NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła w Arboretum i Zakładzie Fizjografii w Bolestraszcach (Arboretum) kontrolę w zakresie gospodarowania mieniem, w latach 2003-2009.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 1 marca 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o *NIK*, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Arboretum i Zakładu Fizjografii w Bolestraszcach, w zakresie gospodarowania mieniem w latach 2003-2009.

I. Nieruchomości Arboretum.

W zakresie nabywania i sprzedaży nieruchomości przez Arboretum w kontroli ustalono, że nie wystąpiły przypadki zbywania bądź wydzierżawiania przez Arboretum

posiadanych nieruchomości. Miały natomiast miejsce przypadki nabywania i dzierżawy nieruchomości przez Arboretum.

Najwyższa Izba Kontroli nie ocenia działalności jednostek samorządowych i ich jednostek organizacyjnych pod względem kryterium celowości (art. 5 ust. 2 ustawy o NIK). W kontroli ustalono natomiast, że wszystkie umowy kupna lub darowizny nieruchomości na rzecz Arboretum zawierane były w określonej prawem formie (aktów notarialnych) i przy akceptacji Województwa Podkarpackiego będącego organem założycielskim Arboretum, wówczas gdy było to wymagane.

Arboretum w okresie objętym kontrolą nabyło 15 nieruchomości, o powierzchni łącznej 6,77 ha, za kwotę łączną 58,7 tys. zł. Ponadto 2 nieruchomości dzierżawione wcześniej od Agencji Nieruchomości Rolnych (działki nr 1186/56 i 1186/68) zostały w 2007 r. przekazane przez Województwo Podkarpackie, w formie darowizny. Województwo Podkarpackie przekazało w tym trybie także działkę 906/2, na której znajduje się zabytkowa kaplica na terenie Arboretum.

II. Roboty budowlane i remontowe.

W kontroli poddano badaniu zamówienia publiczne udzielane przez Arboretum na roboty budowlane lub remontowe. Łącznie w okresie objętym kontrolą zrealizowano 7 zamówień publicznych tego rodzaju, tj:

- a) budowę pomostu kładki na stawie oraz alejki nabrzeżnej (w 2004 r.),
- b) roboty remontowo-budowlane budynku Dworek Michałowski (w 2006 r.),
- c) budowę ogrodu dydaktycznego dla osób niepełnosprawnych (w 2006 r.),
- d) budowę ogrodzenia terenu kolekcji starych odmian grusz (w 2007 r.),
- e) roboty budowlane związane z rozbudową Oficyny Dużej (w 2008 r.),
- f) budowę placu manewrowego i drogi wewnętrznej (w 2008 r.),
- g) rozbudowę Oficyny Dużej (w 2009 r.).

Dla oceny prawidłowości i kompletności dokumentacji projektowej i dotyczącej zamówienia publicznego, zasadności udzielania zamówień dodatkowych oraz prawidłowości dokonanych przez wykonawców rozliczeń, i ich zgodności z faktycznym zakresem wykonanych robót budowlanych - Najwyższa Izba Kontroli powołała biegłego z zakresu budownictwa, kosztorysowania i rozliczania robót budowlanych.

Biegły przeanalizował wskazane w postanowieniu zamówienia publiczne w zleconym zakresie, a dla weryfikacji ponoszonych przez Arboretum kosztów opracowane zostały porównawcze kosztorysy kontrolne, oparte na narzutach i cenach obowiązujących w czasie udzielania zamówień.

W zakresie realizacji ww. zamówienia **ad. a)** biegły nie wskazał żadnych nieprawidłowości i uznał przyjęte w zamówieniu i rozliczeniu zadania ceny za poprawne.

W zakresie ww. zamówienia **ad. b)** biegły wskazał, że równoległe do zamówienia głównego realizowane były dwie inne umowy na roboty remontowe w tym obiekcie, co mogło świadczyć o tym, że Inwestor nie posiadał pełnej dokumentacji projektowej remontu obiektu i w trakcie realizacji robót z umowy zasadniczej „kompletował” wykonawstwo zamówieniami uzupełniającymi. W kontroli ustalono jednak, że udzielenie zamówień równoległych nastąpiło w innym roku budżetowym, w związku z przyznaniem dodatkowych środków przez organizatora tj. Województwo Podkarpackie, i nie może być uznane za dzielenie zamówienia.

Przeanalizowane przez biegłego główne pozycje kosztowe tego zadania, o wartości 132.313,66 zł, uznane zostały za prawidłowe i zbieżne z kosztorysem kontrolnym, który miał wartość 130.845,69 zł (zawyżenie o 1,5 tys. zł, co stanowi 1,1 %).

Dyrektor Arboretum w trybie art. 59 ust. 2 ustawy o *NIK* wyjaśnił także, że z dokumentów, którymi nie dysponował biegły w chwili sporządzania opinii wynika, że cena okien zamontowanych przez firmę Szewpol z Przeworska była niższa niż wyliczył biegły - i była zbliżona do ceny okien podanej w ofercie (1.145,83 zł/m²). Z załączonych do wyjaśnień dokumentów wynika, że łącznie zakupiono 25,9 m² okien za cenę 33.156,36 zł co daje średnią 1.280,17 zł, a nie jak przyjął biegły 1.689,93 zł (przy założeniu, że zamontowano 19,62 m²). Wyjaśnienia te Najwyższa Izba Kontroli uznaje za zasadne.

W zakresie ww. zamówienia **ad. c)** biegły wskazał, że przygotowana dokumentacja przetargowa, przebieg procesu badania ofert i wyboru Wykonawcy - są prawidłowe a czynności postępowania dokładnie udokumentowane.

Roboty dodatkowe biegły uznał za uzasadnione i prawidłowo udokumentowane, a ich zlecenie było zgodne z wymogami określonymi w przepisie art. 67 ust.1 pkt. 5 ustawy *Prawa zamówień publicznych* (Dz.U. z 2010 r. nr 113, poz.759 ze zm.), zwanej dalej PZP.

Wartość robót dodatkowych wyniosła 77,9 tys. zł, co stanowiło 8,2 % wartości zamówienia podstawowego. Kosztorysy ofertowe na roboty dodatkowe sporządzone zostały w oparciu o takie same nośniki cen jak w kosztorysach ofertowych do przetargu i umowy zasadniczej. Analizy tych dokumentów wykazała, że zastosowane ceny jednostkowe były takie same lub zbliżone do cen ofertowych do umowy zasadniczej.

Wykonany w toku analizy kosztorys kontrolny zadania (głównych pozycji cenotwórczych) wykazał, że bilans porównawczy wyliczonych cen i kosztów – przy założeniu jednakowej ilości rbg, wartości materiałów i sprzętu – sprowadza się do ok. 2 % różnicy wartości. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli są to zatem wyliczenia porównywalne.

W kontroli ustalono, że w zadaniu tym nie zostały wykonane zakładane w projekcie pozycje dotyczące nawierzchni płytowej z piaskowca (97,2 m²) i z drewna okrągłego dębowego (73,13 m²), a także krawężnika z klinkieru drogowego. W ich miejsce wykonana została nawierzchnia z kostki kamiennej.

W toku kontroli NIK przedstawiono notatkę służbową z dnia 5 kwietnia 2007 r. sporządzoną przez przedstawicieli zamawiającego, wykonawcy, inspektora nadzoru i projektanta, w której powody ww. zmian (w zakresie budowy placów z drewna dębowego) uzasadniano względami gospodarności (większa trwałość kostki kamiennej). Jednocześnie wskazano, że różnica cen zaliczona zostanie na zwiększone koszty budowy murków oporowych, których nie przewidziano wcześniej w dokumentacji architektonicznej.

Ze sporządzonych po zakończeniu kontroli NIK przez Inspektora Nadzoru p. Aleksandra Szychulskiego kosztorysów, przedstawionych w trybie art. 59 ust. 2 ustawy o NIK przez p. Narcyza Pióreckiego wynika, że wartość robót zamiennych wykonanych w Ogrodzie sensualnym przewyższała o 41,5 tys. zł wartość robót zaniechanych, zgodnie z ustaleniami wynikającymi ze wskazanej wyżej notatki, na korzyść Arboretum. Roboty te, jak wyjaśnił Dyrektor Arboretum, Wykonawca wykonał w ramach umowy podstawowej.

W zakresie ww. zamówienia **ad. d)** biegły wskazał, że zamówienie publiczne w trybie przetargu nieograniczonego prowadzone było prawidłowo, a w jego wyniku w dniu 2 maja 2007 r. podpisana została umowa na wykonanie ogrodzenia, z terminem zakończenia robót do dnia 15 sierpnia 2007 r. i wynagrodzeniem ryczałtowym w kwocie 109.574,90 zł brutto.

W zakresie realizacji zamówienia biegły stwierdził, że wartość wykonanych robót została zawyżona o 7,8 tys. zł. Nastąpiło to ze względu na zwiększenie rozstawu zamontowanych słupków z 2,1 m (jak zakładano w umowie) - do 2,8 m.

W kontroli ustalono, że nastąpiło to ze względu na błąd w kosztorysie inwestorskim polegający na przyjęciu do wyliczenia słupków o dług. 2,05 m tj. bez uwzględnienia ok. 0,5 m potrzebnego do zakotwienia ich w betonie.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli dokumentacja projektowa zadania była w tym zakresie nierzetelna jednak przyjęte rozwiązania, w opinii biegłego, nie zmniejszyły znacząco wartości użytkowej ogrodzenia.

Arboretum wykazało, że w ramach realizacji tego zadania udzielono także zamówienia dodatkowego na wykonanie ogrodzenia o długości 228 m. Umowę na te prace podpisano w dniu 20 sierpnia 2007 r., z terminem realizacji do dnia 31 sierpnia 2007 r. i wynagrodzeniem ryczałtowym w wysokości 30.970,08 zł brutto.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że roboty zlecone w ramach umowy z dnia 20 sierpnia 2007 r. nie mogą stanowić robót dodatkowych (zleconych w trybie z wolnej ręki) ponieważ nie spełniają one wymogów określonych w art. 67 ust.1 pkt 5 PZP, w szczególności dotyczących podstawowej przesłanki tj. związku z zamówieniem podstawowym, a ponadto wystąpiły one już po wykonaniu zamówienia podstawowego, a zatem dla jego realizacji nie były konieczne.

W zakresie ww. zamówienia **ad. e)** ustalono, że dokumentacja projektowa dla tego zadania była kompletna i prawidłowa, a postępowanie przetargowe przeprowadzono zgodnie z ustawą *Prawo zamówień publicznych*; procedury były przestrzegane a czynności prawidłowo udokumentowane. Z wyłonionym wykonawcą zawarto umowę z ryczałtowym wynagrodzeniem w wysokości 299,9 tys. zł i terminem realizacji do 15 grudnia 2008 r.

Udzielenie zamówień dodatkowych w tym zadaniu, na kwotę 64 tys. zł. było zasadne i konieczne dla prawidłowego wykonania zadania podstawowego.

Rozliczenie tego zadania było prawidłowe, z zastrzeżeniem wskazania przez powołanego przez NIK biegłego, że w rozliczeniu dotyczącym robót dodatkowych nastąpiło zawyżenie niektórych spośród badanych pozycji kosztowych. Z kosztorysu kontrolnego sporządzonego przez biegłego wynika wartość tych pozycji w kwocie 16,2 tys. zł netto, w sytuacji gdy w kosztorysie ofertowym wartość ta wynosiła 21,2 tys. zł netto. Zawyżenie wartości nastąpiło głównie w takich pozycjach jak - budowa kanałów z pustaków ceramicznych (2 tys. zł) oraz w zakresie przyjętej przez wykonawcę dopłaty do powierzchni okien (3 tys. zł), który to koszt biegły uznał za nieuzasadniony i nieponiesiony przez wykonawcę.

Biegły wskazał, że wystąpiło zaniedbanie obowiązków ze strony nadzoru w trakcie realizacji robót i końcowych rozliczeń za roboty dodatkowe, ponieważ przy dokładnej analizie kosztorysu na te roboty, wykazane błędy powinny być zauważone i skorygowane.

Inspektorem nadzoru w tym zadaniu był pan Aleksander Szychulski.

W zakresie ww. zamówienia **ad. f)** ustalono, że wartość zamówienia publicznego na to zadanie ustalona została w wysokości 176,2 tys. zł netto (wg. cen z I kwartału 2008 r.), ale nastąpiło to w trybie sporządzenia notatki służbowej przez projektanta (p. Tadeusza Ciocha), który zaktualizował w ten sposób kosztorys inwestorski na kwotę 134,5 tys. zł netto (wg. cen z IV kwartału 2007 r.).

Biegły powołany przez NIK stwierdził, że przeszacowania wartości robót należało dokonać w formie nowego kosztorysu inwestorskiego w poziomie cen I kw. 2008, ponieważ różnica pomiędzy kosztorysem inwestorskim a szacunkiem projektanta (w cenach netto) wyniosła ponad 30% i nie mogła pozostać niezauważona przy rzetelnej analizie.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że ustalenie wartości tego zadania nie było rzetelne ponieważ, zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy *Prawo zamówień publicznych*, wartość zamówienia na roboty budowlane ustala się na podstawie kosztorysu inwestorskiego.

W sytuacji gdy od opracowania dokumentacji projektowej do ogłoszenia zamówienia upłynęło ponad 6 miesięcy (dla robót budowlanych) zamawiający zgodnie z art. 35 ust. 2 ww. ustawy powinien dokonać zmiany wartości zamówienia, w trybie wskazanym w art. 33 tej ustawy.

Postępowanie przetargowe na wybór wykonawcy robót przeprowadzone zostało prawidłowo, a w jego wyniku zawarto umowę z wynagrodzeniem ryczałtowym w kwocie 172,7 tys. zł netto i terminem realizacji do 30 sierpnia 2008 r. Termin ten był przesuwany w toku realizacji zadania i ostatecznego odbioru robót dokonano w dniu 16 października 2008 r.

W zakresie dokonanych rozliczeń tego zadania biegły powołany przez NIK stwierdził, że wystąpiło zawyżenie cen niektórych materiałów, głównie kabli, bramy wjazdowej oraz wartość robót ziemnych pod układanie kabli. Sporządzony przez biegłego kosztorys kontrolny oparty na narzutach i urealnionych cenach w/w pozycji materiałów i robót, określonych przez SEKOCENBUD na I kw. 2008 - miał wartość 202,7 tys. zł brutto, co w porównaniu do wartości robót przyjętej przez inwestora i projektanta w wysokości 215 tys. zł - stanowiło różnicę w wysokości 12,3 tys. zł brutto oraz 8 tys. zł brutto w stosunku do kosztorysu ofertowego wykonawcy (210,7 tys. zł).

Biegły stwierdził, że kosztorys powykonawczy w tym zadaniu nie był weryfikowany przez inspektora nadzoru ponieważ egzemplarz udostępniony w toku kontroli nie został opieczętowany i nie był przez niego podpisany.

Inspektorem nadzoru w tym zadaniu był pan Jerzy Lechwacki z Przemyśla.

W zakresie ww. zamówienia **ad. g)** ustalono, że postępowanie przetargowe było prawidłowo przeprowadzone i w pełni udokumentowane.

W jego wyniku w dniu 19 sierpnia 2009 została zawarta umowa z wybranym Wykonawcą, z ryczałtowym wynagrodzeniem w wysokości 196 tys. zł i terminem realizacji do 30 października 2009 r.

Udzielenia zamówienia na roboty dodatkowe w wysokości 11,2 tys. zł było zasadne i zgodne z przepisem art. 67 ust. 1 pkt 5 *PZP*, gdyż konieczność ich wykonania została określona w trakcie robót rozbiórkowych, realizowanych w ramach umowy podstawowej.

Rozliczenie finansowe tego zadania było prawidłowe. Sporządzony przez biegłego kosztorys kontrolny, dla wybranych pozycji najbardziej cenotwórczych, miał wartość 53,2 tys. zł i był wyższy od kosztorysu ofertowego, który dla tego zakresu miał wartość 40,4 tys. zł. Roboty dodatkowe o wartości 11,2 tys. zł wycenione zostały na podstawie nośników cenowych identycznych jak w kosztorysie podstawowym, a charakter tych robót był zbieżny z zakresem podstawowym.

III. Wykorzystanie dotacji.

W toku kontroli, szczegółowej analizie poddano wykorzystanie przez Arboretum środków przyznanych na podstawie 27 umów o dotacje. Z badania wyłączone zostały dotacje przyznane i rozliczone w 2008 r., które były objęte kontrolą Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie, przeprowadzoną w I kwartale 2010 r.

Łączna kwota analizowanych dotacji wyniosła 1.886,6 tys. zł, a środki te zostały przyznane przez 6 podmiotów, w tym większość dotacji, zarówno pod względem ich ilości jak i wartości, udzielonych zostało przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie. Fundusz ten w okresie objętym analizą przyznał dla Arboretum 17 dotacji na łączną kwotę (wynikającą umów) w wysokości 735 tys. zł.

Dotacje dla Arboretum udzielone zostały ponadto przez: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (1 dotacja na kwotę 634 tys. zł), Województwo Podkarpackie (5 dotacji na kwotę 406,4 tys. zł), Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (1 dotacja na kwotę 34,5 tys. zł), Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (1 dotacja na kwotę 32,7 tys. zł) oraz przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu (2 dotacje na kwotę 44 tys. zł).

W kontroli ustalono, że dotacje zostały prawidłowo i terminowo rozliczone, wymagana dokumentacja przesłana do instytucji dotującej, a zakładane w umowach efekty rzeczowe zostały osiągnięte.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie przeprowadzał kontrole wykonywanych zadań finansowanych środkami dotacji. Z protokołów tych kontroli zawsze wynikało, że zadania zostały zakończone i rozliczone.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Udzielanie zamówień z wolnej ręki wyłącznie w przypadkach wskazanych w ustawie *Prawo zamówień publicznych*.
2. Podjęcie działań zapewniających prawidłową realizację obowiązków przez inspektorów nadzoru zatrudnianych przez Arboretum, w toku wykonywania robót budowlanych.

Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora przedstawienia, w terminie miesiąca od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.